

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา

๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

สยามนราธิราช บรมนาถบพิตร

ตราไว้ ณ วันที่ ๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๗

เป็นปีที่ ๒๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

ศุภนัสดุ พระพุทศาสนาสากลเป็นอัตตภาค ๒๕๑๗ พระมา
ปัจจุบันสมัย จันทรคตินิยม พยัคฆ์สมพัตสร อัลลัซซุลาม
กาฬบึกซ์ นักกฎหมาย ศรีယกติกาล ตุลาคมมาส สัตตมสุรทิน
จันทร์วาร โดยกาลบริเดช

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลา-
ธิเบศรมานะบินดี จักรีนฤบดินทร สยามนราธิราช บรม
นาถบพิตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดทราบม่อนให้ประกาศ
ว่า สถานิติบัญญัติแห่งชาติได้นำความกราบบังคมทูลว่า ตามที่

ฉบับพิเศษ หน้า ๒
เดือน ส.ค. ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๑

สมเด็จพระบรมปิตุลาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปัตย์ พระปักเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อม พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ นั้น เป็นการสถาปนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทย เป็นเบื้องต้น ด้วยพระราชประวิตร อันแน่น尉 ในอันที่จะ พระราชทานพระราชอำนาจในการปกครองแผ่นดินให้แก่ ประชาชนชาวไทยทั้งมวล มิใช่แก่บุคคลใดหรือฝ่ายใด โดยเฉพาะ ทั้งนี้ โดยมีพระมหาภัตตรีทรงเป็นประธานแห่ง ประเทศไทยและทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอันเป็นของปวงชนตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

นับแต่วาระนั้นมาเป็นเวลาสี่สิบปีเศษ เหตุการณ์บ้านเมือง ได้ผันแปรไปเป็นเหตุให้ต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือประกาศ ใช้รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่หลายครั้งหลายคราว และในบางครั้ง ก็จำเป็นต้องใช้ธรรมนูญการปกครองประเทศไทยเป็นการชั่วคราว เพื่อรอเวลาที่จะร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวรให้เสร็จ ทำให้การบริหารประเทศไทยในขณะนั้นไม่ได้มีเป็นไปตามครรลองแห่งระบบ ประชาธิปไตยตามควร อาย่างไรก็ตาม เมื่อเวลาล่วงมา ประชาชนได้รับการศึกษาอ้างกว้างขวางยังขึ้น มีความรู้ และความคิดอ่านทางการเมืองดีขึ้น จึงมีความตื่นตัวและ

ฉบับพิเศษ หน้า ๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

ประกาศที่จะมีส่วนมีส่วนในการปกคล้องประเทศไทยด้วยตนเอง
ขึ้นเป็นลำดับ ทั้งประชาชนก็มีความไม่พึงพอใจในการบริหาร
ราชการแผ่นดินอยู่ด้วย จึงในวันที่ ๓ และ ๑๕ ตุลาคม พุทธ
ศักราช ๒๕๑๖ ได้มีการเรียกร้องให้มีรัฐธรรมนูญโดยเร็วที่สุด
นักเรียน นิสิตนักศึกษา ประชาชน และหนังสือพิมพ์ได้มี
ส่วนสำคัญในการแสดงประชามติอันแรงกล้าในเรื่องนี้ และ^๔
ในการแสดงประชามติครั้งนั้นได้มีผู้คนเสียชีวิตและเดือดเนือไป
เป็นจำนวนไม่น้อย และนับว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง
ครั้งสำคัญ อันเป็นผลทำให้คณะรัฐบาลในยุคนั้นจำต้องกราบ
ถวายบังคมลาออกจากตำแหน่ง และมีการแต่งตั้งคณะรัฐบาล
ใหม่ขึ้นแทน

เพื่ออนุวัตตามความประณญาของมหาชนในครั้งนี้ คณะ
รัฐมนตรีได้แต่งตั้งกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อร่าง
รัฐธรรมนูญฉบับดาวร เมื่อร่างเสร็จ คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้ว
ก็ได้นำร่างรัฐธรรมนูญนั้นเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ได้
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ โปรดกระหม่อมแต่งตั้งขึ้นจากสมาชิก
สมัชชาแห่งชาติ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้จัดตั้งคณะ
กรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ
เมื่อคณะกรรมการนิติการคณะนี้พิจารณาแล้ว ก็ได้เสนอต่อสภานิติ
บัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

ເລີ່ມ ລົ ຕອນທີ ອົດ ຮາຊກິຈຈານແບກຍາ ຖ ຕຸລາຄມ ແກສໄລ

ในการพิจารณาเรื่องรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการตีตั้งตั้งก็ได้ คณะกรรมการตีตั้งก็ได้ คณะกรรมการมาเข้าใจการวิสามัญพิจารณาเรื่องรัฐธรรมนูญของสภานิติบัญญัติแห่งชาติก็ได้ สภานิติบัญญัติแห่งชาติเองก็ได้ ได้สืดบันตรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตลอดมา เพื่อที่จะให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีเจตนาการณ์สมดังความปรารถนาของประชาชน

เจตนาرمณ์ของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ แสดงออก
ให้ปรากฏชัดประณีตว่า ท่านกันของปวงชนชาวไทยว่า จักรภานา
ไวซึ่งเอกสารแห่งชาติไทยในทุกทาง จักคุ้มครองศาสนาทุก
ศาสนาให้สุภาพ จักเกอุดทุนพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและ
มีงดงามของประเทศชาติ จักยึดมั่นในการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย จักรากฎหมายขึ้นให้เพื่อความเป็นธรรมใน
สังคม จักใช้มาตรการทั้งปวงในอันที่จะขัดความเหลื่อมล้ำ
ในฐานะของบุคคลทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคมให้ลดน้อยลง
เป็นลำดับนั้น จักร่วมกันบำบัดทุกข์บำรุงสุขและจักพิทักษ์สิทธิ
เสรีภาพของราษฎรโดยทั่วหน้าและอย่างเสมอภาค และจักรัฐง
ไวซึ่งหลักนิติธรรม เพื่อให้ราษฎรได้รับความยุติธรรมอย่าง
ที่สุด

อนึ่ง สถาบันติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของรัฐธรรมนูญ จัดทำรายงานประจำปี ให้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 105 แห่งรัฐธรรมนูญ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๓

ได้อ่านแก่เจริญกิตติเมื่อประชาชนทั่วมวลมีความเชื่อมั่นว่า การปักธงระบอบประชาธิปไตยนี้เป็นระบบของการปกครองที่ดีและเหมาะสมสำหรับประเทศไทยในอันที่จะยังให้เกิดความผาสุกแก่ปวงชนโดยทั่วถ้วน เพราะเหตุนี้ปวงชนจึงต้องร่วมกันมีส่วนมีส่วนในการปักธงประเทศไทย โดยการพต่อเจตนารวมกันของรัฐธรรมนูญนี้อย่างเคร่งครัด และต้องพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์สุขส่วนตนเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมกัน ทั้งเมื่อถึงวาระจำเป็น จักต้องพร้อมที่จะอุทิศแม่ชีวิตและเลือดเนื้อเพื่อรักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยนี้

เมื่อสภานิตบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญอย่างรอบคอบแล้ว ได้มีมติเห็นชอบและได้นำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไชยให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป

เมื่อได้ทรงมีพระราชวิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญ โดยถือวินทั่วกระบวนการความแล้ว ทรงมีพระราชดำริเห็นสมควรพระราชนหานพระบรมราชานุมติตามคำแนะนำและยินยอมของสภานิตบัญญัติแห่งชาติ

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเห็นชอบแก้ไขอธิบดีให้ตราไว้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับนี้ไว้ ให้ใช้แทนธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๓

ฉบับพิเศษ หน้า ๖

เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ชั่งได้ตราไว้ ณ วันที่ ๑๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ นั้น
ดังแต่วันประกาศนี้เป็นต้นไป

ขอปวงชนชาวไทยจงร่วมจิตร่วมใจสมัครสโนในสรเป็น^๑
เอกฉันท์ในอันที่จะพิทักษ์รักษาธุสธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
นี้ เพื่อดำรงคงไว้ซึ่งระบบประชาธิปไตยและอำนาจของธิปไตย
ของปวงชนชาวไทยในรัฐสีมาอาณาจักร และนำมายังความ
ผาสุกสิริสวัสดิ์พิพัฒนชัยมงคลอเนกสุกผลเกียรติยศสถาพร แก่
อาณาประหาราชภูรของพระองค์ สมดังพระบรมราชประสังค์
งทุกประการ

หมวด ๑

บททวีไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว
จะแบ่งแยกมิได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชา-
ธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจของธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระ-
มหากษัตริย์ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๔๙ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๔ การนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำการล้มล้างสถาบัน
พระมหากษัตริย์หรือรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา ๕ ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนามี
ใด ข้อมูลใดในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสนอ กัน

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความขัดหรือ^{ด้วย}
แย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

หมวด ๒

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๗ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่
การพสกการและผู้ได้จะถูกเมตตาให้

มาตรา ๘ ผู้ได้จะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์
ในทางใด ๆ ไม่ได้

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมานะ และทรง
เป็นอัครศาสนูปถัมภก

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทาง
รัฐสภา

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะ
รัฐมนตรี

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

ฉบับพิเศษ หนา ๘

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๙ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๓๓ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งของท้าวไทย

มาตรา ๓๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ว่าด้วยพระราชอำนาจที่จะสถาปนาฐานนดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๓๕ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานองค์นตรีคนหนึ่ง และองค์นตรีอันอีกไม่เกินกว่าสิบสี่คน ประกอบเป็นคณะองค์นตรี

คณะองค์นตรีนี้ที่ถวายความเห็นต่อพระมหากษัตริย์ ในพระราชกรณียกิจทั้งปวงที่พระมหากษัตริย์ทรงบริภากษา และมีหน้าที่อันตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญนั้น

มาตรา ๓๖ การเลือกและแต่งตั้งองค์นตรีก็ได้ การให้องค์นตรีพ้นจากตำแหน่งก็ได้ ให้เป็นไปตามพระราชอธิบาย

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานองค์นตรี หรือให้ประธานองค์นตรีพ้นจากตำแหน่ง และให้ประธานองค์นตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งองค์นตรีอัน หรือให้อองค์นตรีอันพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๓๗ อองค์นตรีต้องไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพระองค์การเมือง และต้องไม่แสดงการผูกไว้ในพระองค์การเมืองใด ๆ

มาตรา ๙ กล่าวเรียบเรียงไว้ที่ องค์นตรีต้องถวายสัตย์ปฎิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฎิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดิ์ต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๐ องค์นตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออกจากบ้านหรือมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๑ การแต่งตั้ง และการให้ข้าราชการในพระองค์ และสมุหราชองครักษ์พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามพระราชอธิบายด้วย

มาตรา ๑๒ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร หรือจะทรงบริหารพระราชการไม่ได้ด้วยเหตุใด ก็ตาม จะได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และให้ประชันรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๑๑ ก็ได้ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่สามารถทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐

เดือน ๘๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบนกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

เพาะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะหรือเพาะเหตุอื่นใดก็ดี ให้คณะกรรมการตั้งเสนอกล่าวผู้ได้ผู้หนึ่งที่สมควรดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

มาตรา ๒๓ ในระหว่างที่ไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ ให้ประธานองค์นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลาสก่อน

ในการณ์ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ประธานองค์นั้นทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในระหว่างที่ประธานองค์นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคหนึ่งก็ดี ในระหว่างที่ประธานองค์นั้นทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามวรรคสองก็ดี ประธานองค์นั้นจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธานองค์นั้นได้ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะกรรมการตั้งเลือกองค์นั้นคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่ประธานองค์นั้นชั่วคราว

มาตรา ๒๔ ก่อนเข้ารับหน้าที่ ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้งตามมาตรา ๒๑ หรือมาตรา ๒๒
ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมรัฐสภา ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะ^{จะ}
จรรยาบรรณดีต่อพระมหากษัตริย์ (พระปรมินทรมหาภิไชย)^{จะ} และจะ^{จะ}
ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศ^{จะ}
และประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญ^{จะ}
แห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๒๕ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่ง^{จะ}
กฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช^{จะ}
๒๔๖๗ และประกอบด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา หากไม่มี^{จะ}
พระราชโอรส รัฐสภาอาจให้ความเห็นชอบในการให้พระราช^{จะ}
ธิดาสืบราชสันตติวงศ์ได้

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเทียรบาลว่าด้วยการสืบราช^{จะ}
สันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ให้กระทำได้โดยวิธีการ^{จะ}
อย่างเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้กษัตริย์
องค์นั้นเตรียมอ พระนามผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามกฎหมายเทียรบาล^{จะ}
ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ต่อ^{จะ}
รัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว^{จะ}

เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๓

ให้ประธานรัฐสภาอัญเชิญองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์ เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แล้วให้ประธานรัฐสภาประกาศ พื้อให้ประชาชนทราบ

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศองค์ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตาม วาระคนนี้ ให้ประธานองค์นตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ไปพำนัช ก่อน แต่ในกรณีที่ราชบัลลังก์ว่างลงในระหว่าง ที่ได้แต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไว้ตามมาตรา ๒๑ หรือ มาตรา ๒๒ หรือระหว่างเวลาที่ประธานองค์นตรีเป็นผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ตามมาตรา ๒๓ วาระคนนี้ ก็ให้ผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์นั้นๆ แล้วแต่กรณี เป็นผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ต่อไป ทั้งนี้จนกว่าจะได้มีประกาศองค์ผู้สืบ ราชสันตติวงศ์

ในกรณีที่ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับการแต่งตั้ง ไว้ และเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อไปตามวาระสอง ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ประธานองค์นตรีทําหน้าที่ สืบ เร็จราชการแทนพระองค์ชั่วคราว

ในกรณีที่ประธานองค์นตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ตามวาระสอง หรือทำหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน พระองค์ชั่วคราวตามวาระสาม ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓ วาระสาม มาใช้บังคับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๓

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอ กันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพอันเป็นการฝ่าฝืนเจตนารวมถึงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๙ บุคคลย่อมมีสิทธิทางการเมือง

การใช้สิทธิเลือกตั้ง สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิออกเสียงแสดงประชามติ ให้มีนัยตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตนเมื่อไม่เป็นปฏิบัติที่ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองไม่ให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือสาสนา นิกายของศาสนาหรืออุดมัธนิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น

มาตรา ๓๑ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๓๒ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนที่จะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมอเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา จะต้องได้รับการพิจารณา และจะเรียกหลักประกันจนเกินคราวแก่กรณีได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เดือน ก.ค ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๓๑

โดยเฉพาะในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุมคุมขังหรือตรวจคนตัวบุคคล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจคนต้องได้รับแจ้งข้อหาหรือเหตุผลและรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุม หรือถูกตรวจคนโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งข้อหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้องมีหลักฐานตามสมควร ว่าผู้นั้นนำจะได้กระทำการผิดตามข้อหาที่

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ต้องพนักงานอัยการก็ต้องบุคคลอื่นได้เพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ต้องมีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมีชอบด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ ให้ศาลดำเนิน

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๓๑

การให้ส่วนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลนี้อำนาจสั่งผู้คุณขังให้นำตัวผู้ถูกคุณขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุณขังแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุณขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้ศาลมีสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุณขังไปทันที

มาตรา ๓๔ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในการฟันฟ้องต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์ พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตนเองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากการรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๕ บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้อัยคамเป็นปฏิบัติที่ต่อตนเอง อันอาจทำให้ตนถูกฟ้องคดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทราบ ญี่ปุ่น หรือใช้กำลังบังคับ หรือเกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยไม่สมควรใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๓๖ บุคคลได้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามคำพิพากษาของศาลหรือพนักงานพิจารณาใหม่ในภายหลังว่า บุคคลนั้นไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิด

ฉบับพิเศษ หน้า ๑

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบkaya ๗ ตุลาคม ๒๕๑๙

ยื่นเมื่อสิทธิ์จะได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสิทธิ์ที่เสียไป เพราะผลแห่งกำพากยานั้นก็น ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๗ การเกณฑ์แรงงาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องจากเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมายและอันมีมาเป็นการชุกเฉิน หรือโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งบัญญัติให้กระทำมิได้ในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสบายน หรือในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๘ บุคคลยื่นเมื่อเสร็จภาระในเคหสถาน บุคคลยื่นได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองก็ได้ การตรวจค้นเคหสถานก็ได้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๙ สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินยื่นได้รับความคุ้มครอง ขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิ เช่นว่านี้ ยื่น เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๙

เล่ม ๕๐ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

การสืบมรดกย้อมได้รับความคุ้มครอง สิทธิของบุคคลในการสืบมรดกย้อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องจากเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค หรือการอันจำเป็นในการบังคับใช้กฎหมาย หรือการได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อการผังเมือง หรือเพื่อการพัฒนาการเกษตรหรือการอุดสาหกรรม หรือเพื่อการปฏิรูปที่ดิน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น และต้องชดใช้ค่าที่ขาวัญญาในเวลาอันควรแก่เจ้าของตลอดจนผู้ทรงสิทธิบรรดาที่ได้รับความเสียหายในการเวนคืนนั้น ทั้งนั้นตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย

การกำหนดค่าทำขาวัญญาตามวรรคสามให้คำนึงถึงการได้มาสภาพและที่ตั้งของอสังหาริมทรัพย์ ประกอบกับเหตุและวัตถุประสงค์ของการเวนคืนเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคม

มาตรา ๔๐ บุคคลย้อมมีเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์และการโฆษณา

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อรักษาความ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๔

เดือน ส. ต ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

มั่นคงของรัฐ หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติศรีหรือ
ชื่อเสียงของบุคคลอื่น หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อบังกันหรือระงับความ
เดือนทางทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

การปิดโรงพิมพ์หรือห้ามทำการพิมพ์เพื่อบังนองเสรีภาพ
ตามมาตรฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้
ปิดโรงพิมพ์ หรือห้ามทำการพิมพ์

การให้เสนอเรื่องหรือข้อความในหนังสือพิมพ์ไปให้
เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนโฆษณา จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำใน
ระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือ
ในระหว่างเวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้
กฎหมายการศึก แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบท
บัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย
ทั้งนตามเงื่อนไขที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์ของ
เอกชน รัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐ-
วิสาหกิจ จะกระทำมิได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๐

เดือน ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๔๙ บุคคลยื่อมมีสิทธิเสนอ กันในการรับการศึกษาขั้นมูลฐาน ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ

บุคคลยื่อมมีเสรีภาพในการศึกษาอบรม เมื่อไม่ขัดต่อ
หน้าที่ของพลเมืองตามรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อกฎหมาย
ว่าด้วยการศึกษาภาคบังคับ และกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้ง
สถานศึกษา

มาตรา ๕๒ เสรีภาพในวิชาการยื่อมได้รับความคุ้มครอง
ทั้งนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมือง

มาตรา ๕๓ บุคคลยื่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ
และปราศจากอาชญากรรม

การจำกัดเสรีภาพเข่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องในกรณีการชุมนุม
สาธารณะ และเพื่อคุ้มครองความสงบของประชาชนที่จะใช้
ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลา
ที่ประเทศาอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม หรือในระหว่าง
เวลาที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๕๔ บุคคลยื่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็น
สมาคม สหภาพ สหพันธ์ สหกรณ์ หรือหมู่คณะอื่น

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๑

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

การจำกัดเสรีภาพแห่งว่าที่ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศถธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อบังกันมิให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ

มาตรา ๔๕ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจการในทางการเมืองตามวิถีทางการปักธงระบอบประชาชนไปโดยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

การจัดตั้งและการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง

พรรคการเมืองต้องแสดงที่มาของรายได้และการใช้จ่ายโดยเปิดเผย

มาตรา ๔๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางไปรษณีย์หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกักหรือการเบี้ยเพยจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือสื่อสารอื่นใดที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๒

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๙

โดยอาศัยอำนาจตามบทัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อรักษา
ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อ^{รักษาความมั่นคงของรัฐ}

บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอ กันในการใช้การสื่อสารที่จัดไว้เป็น^{บริการสาธารณะ}

มาตรา ๔๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและ
เสรีภาพในการเดือดกันที่อยู่ภายในราชอาณาจักร

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อความมั่นคงของ
รัฐ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือสวัสดิภาพของ
ประชาชน หรือการผังเมือง หรือเพื่อสวัสดิภาพของผู้เยาว์

การนำเทคโนโลยีสื่อสารต่างๆ ไทยออกนอกราชอาณาจักร
จะกระทำมิได้

มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ
การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องเพื่อความมั่นคงของ
รัฐ หรือเศรษฐกิจแห่งชาติ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยหรือ
ศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือสวัสดิภาพของประชาชน
หรือการผังเมือง

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๓

เดือน ส.ค. ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๙

มาตรา ๔๕ สิทธิของบุคคลในครอบครัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๐ บุคคลคนเดียวหรือหลายคนร่วมกันย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลที่จะพ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดเพื่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๒ บุคคลซึ่งเป็นพ่อแม่ ตำรวจ ข้าราชการ และพนักงานส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับประชาชนพลเมือง เว้นแต่ที่จำกัดในกฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจกฎหมาย เนื่องในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพหรือวินัย

มาตรา ๔๓ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญให้เป็นปฏิบัติต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๔
เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๓

หมวด ๕
หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๕๕ บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนा พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบบประชารัฐปั้นเยตานา รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๕๖ บุคคลมีหน้าที่บังเก็นประเทศไทย

มาตรา ๕๗ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

มาตรา ๕๙ ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง และสิทธิออกเสียง ประชาชนต้อง บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดยสุจริต

มาตรา ๕๑ บุคคลมีหน้าที่เดียกันอ้างการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๐ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๑ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ภายในประเทศและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ ตุลาคม ๒๕๓๑

หมวด ๕

แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๖๒ บทบัญญัติในหมวดนี้ไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการตระกูลหมายและการกำหนดนโยบาย และไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

มาตรา ๖๓ รัฐจะต้องรักษาไว้ซึ่งเอกราชและบูรณะพแห่งอาณาเขต

มาตรา ๖๔ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธ์ในตรีกับนานาประเทศ และถือหลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อ กัน

มาตรา ๖๕ รัฐพึงร่วมมือกับนานาประเทศในการรักษาความยุติธรรมระหว่างประเทศ และพดุงสันติสุขของโลก

มาตรา ๖๖ รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ และพึงดำเนินการทุกทางเพื่อบังคับและปรามปรามการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบ

มาตรา ๖๗ รัฐพึงจัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน และมีหลักประกันความเป็นอิสระของศาล

เดือน ๘ ตุลาคม ๑๖๕๓ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๑๕๑๗

มาตรา ๖๙ กำลังทหารพึงมีโดยหมายเห็นแก่ความจำเป็น
สำหรับรักษาเอกสาร ความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ

มาตรา ๖๔ กำลังทหารเป็นของชาติ ไม่ขึ้นต่อเอกสาร
หรือคณะบุคคลใด ๆ

มาตรา ๗๐ กำลังทหารพึงใช้เพื่อการระบุหรือการสังเคราะห์
เพื่อปักธงสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อการปราบปรามการกบฏ
และการจลาจล เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐและเพื่อการ
พัฒนาประเทศชาติ

การใช้กำลังทหารเพื่อการอื่น ให้เป็นไปตามบทัญญัติ
แห่งกฎหมาย

มาตรา ๗๑ รัฐจะต้องรักษากฎหมายและความสงบเรียบร้อย
เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและ
ทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข

มาตรา ๗๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรม
การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ
สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษาอบรมชั้นอนุดิบศึกษา รัฐพึงจัดการให้สถานศึกษา
ดำเนินกิจการของตนเอง ได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๗

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

สถานศึกษาของรัฐ และของท้องถิ่นพึงให้ความสนใจภาค
แก่นบุคคลในการเข้ารับการศึกษาอบรมตามความสามารถของ
บุคคลนั้น ๆ

มาตรา ๗๓ การศึกษาอบรมภาคบังคับในสถานศึกษา
ของรัฐ และของท้องถิ่น จะต้องจัดให้โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

รัฐพึงช่วยเหลือผู้ยากไร้ให้ได้รับทุนและบังอี้ต่าง ๆ ในการ
ศึกษาอบรมทุกระดับตามสมควร

มาตรา ๗๔ รัฐพึงสนับสนุนการวิจัยในศิลปะและวิทยาการ
ต่าง ๆ พึงส่งเสริมการศิลป์ และพึงใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ในการพัฒนาประเทศ

มาตรา ๗๕ รัฐพึงส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมของ
ชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับผิดมนุษย์

มาตรา ๗๖ รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่า
ในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม

มาตรา ๗๗ รัฐพึงบำรุงรักษาความสมดุลของสภาพ
แวดล้อมและความงามทางช الرحمنชาติ รวมทั้งป่าไม้ หนองน้ำ
ลำธารและน่านน้ำ

มาตรา ๗๘ รัฐพึงส่งเสริมการค้นหาทรัพยากรธรรมชาติ
เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจแก่ประชาชน
ชาวไทย โดยไม่ขัดกับหลักการอนุรักษ์ธรรม

มาตรา ๗๕ รัฐพึงดำเนินการให้ความเหลื่อมล้ำในฐานะของบุคคลในทางเศรษฐกิจและสังคมลดน้อยลง

มาตรา ๘๐ รัฐพึงจัดระบบการถือกรรมสิทธิ์และการครอบครองที่ดินเพื่อประโยชน์แห่งการส่งเสริมเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรม และพึงกำหนดพันธะให้เจ้าของที่ดินใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ตามความเหมาะสมแก่สภาพของที่ดิน

มาตรา ๘๑ รัฐพึงส่งเสริมให้เกษตรกรรมมีกรรมสิทธิ์ และสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินและวิธีการอื่น

มาตรา ๘๒ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงเกษตรกรรม

รัฐพึงศึกษาและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ในด้านการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต

มาตรา ๘๓ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสาธารณูปโภค

มาตรา ๘๔ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม

มาตรา ๘๕ รัฐพึงสนับสนุนให้เอกชนได้มีการริเริ่มในทางเศรษฐกิจ

รัฐพึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณะไปในทางที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนรวม การประกอบ

ฉบับพิเศษ หน้า ๒๖

เล่ม ๔๐ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

กิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชน จะกระทำได้ ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รัฐพึงวางแผนมาตรการนี้ให้มีการผูกขาดตัดตอนในทางเศรษฐกิจ โดยเอกชนที่มีได้อาชัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ ไม่ว่าการผูกขาดตัดตอนนั้นจะเป็นโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๙๖ รัฐพึงวางแผนนโยบายประชากรให้เหมาะสมกับ ทรัพยากรของชาติ ภาระทางเศรษฐกิจและสังคม และความ เจริญในทางวิทยาการ เพื่อประโยชน์นี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมและเพื่อความมั่นคงของรัฐ

มาตรา ๙๗ รัฐพึงส่งเสริมให้ผู้ประสบภัยเนื่องในการปฏิบัติ หน้าที่เพื่อประเทศชาติหรือในการช่วยเหลือราชการ หรือปฏิบัติ ตามหน้าที่มนุษยธรรม หรือนื่องจากภัยธรรมชาติ

มาตรา ๙๘ รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการสังคม สังเคราะห์ของรัฐและเอกชน เพื่อสวัสดิภาพและความพำสุก ของประชาชน

มาตรา ๙๙ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชารวมทำงานมีงานทำ และได้รับค่าแรงตอบแทนตามควรแก่อัตตภาพ และคุ้มครอง แรงงานให้เป็นไปโดยเป็นธรรม และพึงจัดให้ผู้ทำงานรับจ้าง

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๐

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

มีความมั่นคงก้าวหน้าในการทำงาน และมีหลักประกันเมื่อ
เข้าบัญชีและชำระภาระ

มาตรา ๕๐ รัฐพึงจัดให้บุคคลทุกพลภาพมีงานทำตาม
ความสามารถและความเหมาะสม

มาตรา ๕๑ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยโดยถูก
สุขลักษณะ และพึงส่งเสริมกิจการเกษตรสำหรับประชาชนผู้มี
รายได้น้อย

มาตรา ๕๒ รัฐพึงส่งเสริมการสาธารณสุข ตลอดถึงการ
อนามัยครอบครัว และพึงคุ้มครองสุขภาพของบุคคล และ
สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย

รัฐพึงให้การรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้โดยไม่คิดมูลค่า

การป้องกันและปราบปรามโรคติดต่ออันตราย รัฐจะต้อง^๔
กระทำให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า

มาตรา ๕๓ รัฐพึงบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด และ
พึงจัดสิ่งเป็นพิษซึ่งทำลายสุขภาพและอนามัยของประชาชน

มาตรา ๕๔ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการกีฬา

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๑

เดือน ก.ค ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

หมวด ๖

รัฐสภา

ส่วนที่ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๔๔ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ยื่นเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๖ ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา

ประธานรัฐสภาเมื่ออำนวยหน้าที่ดำเนินกิจการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามระเบียบ และเมื่ออำนวยหน้าที่อันตามที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญ

ในการที่ประธานรัฐสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานรัฐสภาทำหน้าที่แทน

มาตรา ๔๗ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๔๙ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้รับความเห็นชอบ
ของรัฐสภาแล้ว ให้ นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อ
พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๕๐ ร่างพระราชบัญญัติได้พระมหากษัตริย์ไม่ทรง
เห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมาบังรัฐสภา หรือเมื่อพ้น
เก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่าง
พระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาลงมติยืนยันตามเดิมด้วย
คะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด
ของทั้งสองสภาแล้ว ให้ นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้น
ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้
ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานลงมาภายในสามสิบวัน ให้
นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุ-
เบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เนื่องหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้
ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๑๐๐ ประธานและรองประธานวุฒิสภา ประธาน
และรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทน
ราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๓

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

รับเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๐๑ บุคคลจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๑๐๒ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจาก
ข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๑) ต้องไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ
หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภา
ท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้
นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๒) ต้องไม่รับสมัปทานจากรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือ
หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสมัปทานนั้น
หรือเป็นคู่สัญญา กับรัฐ หรือหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ
หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้
ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๔

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๓) ต้องไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากหน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษ นอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติกับบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญหรือเงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการของรัฐสภา หรือวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในฐานะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๐๔ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องแสดงสิ่นทรัพย์ และหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภาตามรายการ วิธีการและกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๐๕ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

เดือน ส. ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๑๗

สมำชิกភាពของสมำชิกคนไดคນหนึ่งแห่งสภានั้นสັນສຸດลง
ตามมาตรา ๑๐๕ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) หรือ (๘)
หรือมาตรา ๑๒๔ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) หรือ
(๑๐) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภាដังต่อไปนี้ได้รับคำร้อง ส่ง
คำร้องนั้นไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า สมำชิก
ភាពของสมำชิกผู้นั้นสັນສຸດลงหรือไม่

เมื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้คณะกรรมการ
ตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภា
ที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวาระหนึ่ง

มาตรา ๑๐๖ การออกจากตำแหน่งของสมำชิกวุฒิสภารือ
สมำชิกสภាឌື່ແທນรายฎร ภายในลังวันที่สมำชิกភាពสັນສຸດลง
ก็ได้ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญว่า สมำชิกភាពของ
สมำชิกคนไดคນหนึ่งสັນສຸດลงก็ได้ ย่อมไม่กระทบกระทั่งกิจการ
ที่สมำชิกผู้นั้นได้กระทำไว้ในหน้าที่สมำชิกรวมทั้งการได้รับเงิน
ประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ที่ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมำชิก
ผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภាដังต่อไปนี้ได้รับ
เป็นสมำชิก ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
แล้วแต่กรณี

ส่วนที่ ๒

วุฒิสถาปัตย์

มาตรา ๑๐๓ วุฒิสถาปัตย์ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่งร้อยคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๗ (๑) และมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ ทั้งไม่เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖ และมาตรา ๑๘

ให้ประธานองค์นั้นตระเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสถาปัตย์

มาตรา ๑๐๔ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสถาปัตย์กำหนดเวลาคราวละหกปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งเฉพาะในวาระเริ่มแรก เมื่อครบกำหนดสามปี ให้สมาชิกออกจากตำแหน่งเมื่อจำนวนกึ่งหนึ่งได้บริจับถูกาก

มาตรา ๑๐๕ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสถาปัตย์สั่นสุดถลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ถูกออก

(๔) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๓

(๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๑๗ (๑)

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘

(๑) (๒) (๓) หรือ (๖)

(๗) ขาดประชุมต่ออุดสันย์ประชุมที่มีกำหนดเวลา
ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๘) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่
ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๐ เมื่อคำแห่งسمภาษีกุญแจกว่าว่างลงเพราะเหตุ
อันใด นอกจากถึงคราวออกตามวาระ พระมหากรธิรัชช์จะได้
ทรงเลือกและแต่งตั้งบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ใน
มาตรา ๑๑๗ เป็นมาเป็นสมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้น
ย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่ากำหนดเวลาของผู้ซึ่งตนแทน

ส่วนที่ ๓

สภาพผู้แทนรายภูมิ

มาตรา ๑๑ สภาพผู้แทนรายภูมิ ประกอบด้วยสมาชิกซึ่ง
รายภูมิเลือกตั้งมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองร้อยสี่สิบคน แต่ไม่เกิน
สามร้อยคน ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๒

มาตรา ๑๑๒ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี ให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จังหวัดหนึ่ง อย่างน้อยให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน

จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกินสามคน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเดือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกินกว่าสามคน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเดือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเดือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคน

ในการนี้ที่จะแบ่งเขตเดือกตั้งในจังหวัดหนึ่ง ให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบสามคนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเดือกตั้งออกเป็นเขตเดือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละสามคนเสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละสองคน

ในการนี้ที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้สักคน ให้แบ่งเขตเดือกตั้งออกเป็นสองเขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน

มาตรา ๑๑๓ จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเดือกตั้งเกินกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเดือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และ

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๕

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ต้องข้ออตตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

มาตรา ๑๗๔ การเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎร ให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ในเขตเลือกตั้งแต่ละเขต ให้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรที่มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

มาตรา ๑๗๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาพผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

มาตรา ๑๗๖ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) วิกฤตจิต หรือจิตพิ่มเพื่อนไม่สมประกอบ
(๒) หูหนวกและเป็นใบ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐

เล่ม ๘๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๓๗

- (๓) กิจมุ่สานามแพร นักพรตหรือนักบวช
- (๔) ต้องคุณขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา ๑๗๙ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยแต่ไม่สัญชาติอื่นด้วยในขณะเดียวกันก็ได้ บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติก็ได้ ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย เนื่องแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่เกิดในต่างประเทศ ไม่ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าว

- (๒) อายุไม่ต่ำกว่าปีสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
- (๓) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองได้พรรครการเมืองหนึ่งแต่พรรคนเดียว

มาตรา ๑๘๐ บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

- (๑) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (๒) เป็นบุคคลต้มตะลาย ซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นจากคดี

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๐

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)

(๔) ต้องคำพิพากษาของศาลไดศาหนึ่งให้จำคุก และต้องคุณขังอยู่โดยหมายของศาลในคดีนั้น

(๕) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาซึ่งไม่ถึงหนึ่งในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

(๖) เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

(๗) เป็นพนักงานของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ มาตรา ๑๖ ภายใต้บังคับบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญ หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๑๒๐ อายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่กำหนดคราวละ สี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๑ เมื่ออายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง พระบรมราชโองการประกาศยกเว้นให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้อง

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๒
เดือน ก.ค. ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

กำหนดวันเลือกตั้งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่อายุของสถาปัตย์แทนรายภูมิสุศลลง และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

มาตรา ๑๒๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้วังพระราชนิเวศน์ที่จะยุบสถาปัตย์แทนรายภูม เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูมใหม่

การยุบสถาปัตย์แทนรายภูม ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกาซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูมใหม่เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปภายในเก้าสิบวัน และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

การยุบสถาปัตย์แทนรายภูมจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา ๑๒๓ สมาชิกภาพของสมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูมเริ่มแต่วันเลือกตั้ง

มาตรา ๑๒๔ สมาชิกภาพของสมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูมสิ้นสุศลลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสถาปัตย์แทนรายภูม หรือเมื่อการยุบสถาปัตย์แทนรายภูม

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๓

เดือน ก.ค ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๓๗

- (๑) ตาย
- (๒) ถ้าออก
- (๓) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๐๗ (๑) หรือ (๒)
- (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามที่นัยญัติไว้ในมาตรา ๑๙
- (๖) (๒) (๓) หรือ (๕)
- (๗) ถ้าออกจาก การเป็นสมาชิกของพระครุการเมือง หรือ
พระครุการเมืองที่สมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูรผู้นั้นเป็นสมาชิก
ขุบเดิก
- (๘) ขาดจากการเป็นสมาชิกของพระครุการเมืองในกรณี
ที่ศาลมีคำสั่งขุบเดิกพระครุการเมืองที่สมาชิกสถาปัตย์แทนรายภูร
ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือพระครุการเมืองมีมติให้พ้นจากการเป็น
สมาชิกและไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพระครุการเมืองอื่นได้
ภายในหกสิบวันนั้นแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง หรือพระครุการเมืองมีมติ
แล้วแต่กรณี ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าขาดจากสมาชิกภาพนับแต่
วันถัดจากวันที่ครบกำหนดหกสิบวันนั้น

- (๙) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลา
ไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสถาปัตย์
แทนรายภูร

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๔

เดือน ก.ศ ๑๙๘๕ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๓๗

(๑) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดดุทุกอย่าง

มาตรา ๑๒๕ เมื่อตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่างลง เพราะเหตุอื่นใด นอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนราษฎร หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้ามาแทนนั้น เริ่มแต่วันเลือกตั้ง และอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๒๖ ภายหลังที่คณะกรรมการให้รับความไว้วางใจ จากสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๙๕ และ พระมหากรุณาธิรัช จະได้ทรงแต่งตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เป็นหัวหน้าพรรคราช เมืองในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และมีจำนวนมากที่สุดในบรรดาพรรคราช เมืองซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด มิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี แต่ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา เป็นผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๑

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการในการแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เมื่อขาดคุณสมบัติดังกล่าวในวาระหนึ่ง และให้นำบทัญญติมาตรา ๓๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีเช่นนี้ พระมหาภัยตรีจะได้ทรงแต่งตั้งผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งที่ว่าง

ส่วนที่ ๕
บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๑๒๗ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย

มาตรา ๑๒๘ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า ข้าพเจ้าจะปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๖

เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๒๕ วุฒิสภาพและสภาพผู้แทนรายงานภูมิตรแต่ละสภาพ มีประธานสภาพคนหนึ่งและรองประธานสภาพคนหนึ่ง ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ตามที่ข้องสภาพ

มาตรา ๑๓๐ ประธานและรองประธานวุฒิสภาพดำรงตำแหน่งจนถึงวันก่อนวันเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภาพใหม่ ซึ่งจะต้องกระทำเมื่อถึงคราวที่สมาชิกออกจากตำแหน่งก็หนึ่ง

ประธานและรองประธานสภาพผู้แทนรายงานภูมิตรดำรงตำแหน่งจนถึงอายุของสภาพ หรือมีการยุบสภาพ

ประธานและรองประธานวุฒิสภาพ และประธานและรองประธานสภาพผู้แทนรายงานภูมิตร ย่อมพ้นจากตำแหน่งก่อนถึงวาระพ้นจากตำแหน่งตามวาระหนึ่งหรือวาระสอง แล้วแต่กรณี เมื่อ

(๑) ขาดจากสมาชิกภาพแห่งสภาพที่ตนเป็นสมาชิก

(๒) ถูกออกจากการตำแหน่ง

(๓) ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหรือข้าราชการการเมืองอื่น

(๔) ต้องคำพิพากษายให้จำคุก

มาตรา ๑๓๑ ประธานวุฒิสภาพและประธานสภาพผู้แทนรายงานภูมิตร มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีอำนาจหน้าที่ทำการแทนประธาน เมื่อประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๓๒ เมื่อประธานและรองประธานวุฒิสภาหรือประธานและรองประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่ในที่ประชุมให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๓๓ การประชุมวุฒิสภาก็ได้ การประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ ต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๓๔ การลงมติวินิจฉัยข้อป्रรบกษาให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประนญา เว้นแต่ที่มีัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนั้น

สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนนถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้ออกเสียงหนึ่งเป็นเสียงซ้ำ

มาตรา ๑๓๕ ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ได้ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ก็ได้ สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแคลงช้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสารที่โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุพ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

เอกสารนี้ยื่นคุณครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณาอย่างงาน การประชุมโดยคำสั่งของสภา และคุณครองไปถึงบุคคล ซึ่งประชาชนในที่ประชุมอนุญาตให้ແറลงข้อเท็จจริงหรือแสดง ความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๑๖ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเดือนตั้งสมาคม สภาผู้แทนราษฎร ให้มีการเรียกประชุมรัฐสภาเพื่อให้สมาชิกได้ มาประชุมเป็นครั้งแรก

ในปีหนึ่งจะให้มีสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสามัญหนึ่ง หรือสองสามัญ แล้วแต่สภาผู้แทนราษฎรจะกำหนด

วันประชุมครั้งแรกตามวาระหนึ่ง ให้ถือเป็นวันเริ่มสมัย ประชุมสามัญประจำปี ส่วนวันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ของรัฐสภาสามัญต่อ ๆ ไป ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๗ สมัยประชุมสามัญของรัฐสภาสามัญหนึ่ง ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกໄປก็ได้

การปิดสมัยประชุมสามัญก่อนครบกำหนดเวลาเก้าสิบวัน จะกระทำได้แต่โดยความเห็นชอบของรัฐสภา ทรง

เบ็ดและปิดประชุม

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนินมาทรงทำรัฐพิธีเปิดประชุมสมัยประชุมสามัญประจำปีสามัญแรกด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว หรือผู้ใดผู้หนึ่งเป็นผู้แทนพระองค์มาทำรัฐพิธีแทนได้

มาตรา ๓๓๕ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

มาตรา ๔๕๐ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสองสภาร่วมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา นี้สิทธิเข้าช้อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูล เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้

คำร้องขอดังกล่าวในรรคหนึ่ง ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภาให้ขึ้นต่อประธานรัฐสภา ถ้าเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ขึ้นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้ได้รับคำร้องขอนำความกราบบังคมทูล และลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๔๑ ภายในให้บังคับมาตรา ๑๕๐ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมรัฐสภา ให้กระทำโดย พระราชกฤษฎีกา.

มาตรา ๑๔๒ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้ขึ้นหรือ ลง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรไปทำการสอนสวน ในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา ในคดีอาญา เว้นแต่ในการณ์ที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็น สมาชิกหรือในกรณีที่จับในขณะกระทำการผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรในขณะกระทำการผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภา ที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยคู่บุญ และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็น สมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับได้

มาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่มีการพ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้พ้องนอกหรือ ในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนี้ในระหว่างสมัยประชุม นี้ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่การ พิจารณาคดีดังนี้ไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นี้จะมา เข้าประชุมสภา

การพิจารณาที่ศาลได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสถาบันสหภาพนักเรียนเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๑๔๔ ถ้าสมาชิกวุฒิสถาบันหรือสมาชิกสถาบันผู้แทนราษฎรลูกคุณบังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าหากสถาบันผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๓ วรรคที่ ๒ และมาตรา ๑๔๔ วรรคสาม ในระหว่างที่สถาบันผู้แทนราษฎรสนับสนุนอยู่หรือสถาบันผู้แทนราษฎรอยู่ จะมีการประชุมวุฒิสถาบันได้

มาตรา ๑๔๖ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะกรรมการศูนย์ หรือสมาชิกสถาบันผู้แทนราษฎร แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน สมาชิกสถาบันผู้แทนราษฎรจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวด้วยการเงิน หมายความถึง ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือเพียงใดข้อหนึ่ง

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๒

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๑) การตั้งขึ้นหรือยกเลิกหรือลดหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข
หรือผ่อนหรืออว้างระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร

(๒) การจัดสรร รับ รักษาหรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือ
การโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน

(๓) การกู้เงิน หรือการค้ำประกันหรือการใช้เงินกู้

(๔) เงินตรา

ในการณ์เป็นที่สงสัยว่า ร่างพระราชบัญญัติได้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงินที่จะต้องมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี หรือไม่ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้วินิจฉัย

มาตรา ๑๕๗ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ก่อน

มาตรา ๑๕๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๕ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอตามมาตรา ๑๕๗ และลงมติเห็นชอบแล้ว ให้สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา วุฒิสภาต้องพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมาแล้วให้เสร็จภายในหกสิบวัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน ต้องพิจารณา

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ให้เสร็จภายในสามสิบวัน ทั้งนี้ เว้นแต่สภาพผู้แทนรายภูมิจะได้ลงมติให้ขยายเวลาออกไปเมื่อพิเศษ กำหนดวันดังกล่าวให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และให้เริ่มนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัตินี้มาถึงวุฒิสภา

ระยะเวลาดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ไม่ให้นับรวมระยะเวลาที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๕๑

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ก็ให้อ้วกวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินี้

ในการที่สภาพผู้แทนรายภูมิเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาพผู้แทนรายภูมิแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอไปนั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน คำแจ้งของประธานสภาพผู้แทนรายภูมิให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในการที่ประธานสภาพผู้แทนรายภูมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติได้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้มิใช่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับด้วยการเงิน

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๔

เดือน ๘๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๗๗

มาตรา ๔๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๕ เมื่อวุฒิสภาพได้
พิจารณาไว้ร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาพผู้แทนรายภูมิ ก็ให้ดำเนิน
การต่อไปตามมาตรา ๙๙

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาพผู้แทนรายภูมิ ก็ให้บันทึก
ร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อน แต่ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้
คืนไปยังสภาพผู้แทนรายภูมิ

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่
แก้ไขเพิ่มเติมนี้ไปยังสภาพผู้แทนรายภูมิ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้
สภาพหั้งสองต่างลงบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภาพ
นั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาพผู้แทนรายภูมิกำหนด ประกอบ
เป็นคณะกรรมการชิการร่วมกันเพื่อพิจารณาไว้ร่างพระราชบัญญัตินี้
แล้วให้คณะกรรมการชิการร่วมกันนี้ รายงานและเสนอร่าง
พระราชบัญญัติที่คณะกรรมการชิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อ
สภาพหั้งสอง ถ้าสภาพหั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติ
ที่คณะกรรมการชิการร่วมกันได้พิจารณาแล้วนี้ ก็ให้ดำเนินการ
ต่อไปตามมาตรา ๙๙ ถ้าสภาพได้สภาพหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้
บันทึกร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อน

คณะกรรมการชิการร่วมกัน ยื่นมาเมื่อวันที่ ๑๖๘ ตุลาคม ๒๕๑๗ แสดงความคิดเห็นในการพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติฯ ให้กุ้งครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรฐานด้วย

การประชุมคณะกรรมการชิการร่วมกัน ต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำข้อบังคับการประชุมของสภากองทั่วไป มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๐ ร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังคงไว้ตามบทบัญญัติตามมาตรา ๑๔๕ นั้น สภากองทั่วไปจะยกเว้นพิจารณาใหม่ ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไป นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภากองทั่วไปยังไม่ร่างเดิม หรือร่างที่คณะกรรมการชิการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภากองแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๙

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๖

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

ถ้าร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบังชี้ไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติ เกี่ยวกับวิธีการเงิน สถาบันแห่งรายได้อาจยกเว้นร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสถาบันแห่งรายได้ลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการใช้การร่วมกัน พิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก ทั้งหมดของสถาบันแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้เป็น อันได้รับความเห็นชอบของรัฐสถาบัน และให้ดำเนินการต่อไป ตามมาตรา ๕๘

มาตรา ๑๕๙ ในระหว่างที่มีการยังบังชี้ร่างพระราชบัญญัติ ได้ตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๕๘ คณะกรรมการ หรือสมาชิกสถาบันแห่งรายได้ จะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่าง เดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบังชี้ไว้ได้

ในกรณีที่สถาบันแห่งรายได้เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอขึ้น เป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือ คล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังบังชี้ไว้ ให้ ประชาชนสถาบันแห่งรายได้ส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้าย

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๙

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

กันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยังคงไว้ ให;r ร่างพระราชบัญญัตินั้นตกไป

มาตรา ๑๕๖ ในกรณีที่สภากู้แทนราษฎรสั่นอยู่หรือมีการขุนสภากู้แทนราษฎร บรรดา r ร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป

มาตรา ๑๕๗ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายในปีงบประมาณปีก่อนนั้นไปพลาง

มาตรา ๑๕๘ ร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมและร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย สภากู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาให้เสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ร่างพระราชบัญญัติติงกล่าวมาถึงสภากู้แทนราษฎร

ถ้าสภากู้แทนราษฎรไม่ได้พิจารณา r ร่างพระราชบัญญัตินั้นให้เสร็จภายในกำหนดเวลาที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าสภาก

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๙

เดือน ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๑๙๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

ผู้แทนพระราชนูร ได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัตินี้
และให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ วุฒิสภางจะต้องให้
ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ร่าง
พระราชบัญญัตินี้มาถึงวุฒิสภา ถ้าพ้นกำหนดนี้ให้อ้วว่า
วุฒิสภากำลังดำเนินการ ให้ร่างพระราชบัญญัตินี้ ในกรณี
เช่นนี้จะดำเนินการที่วุฒิสภากำลังดำเนินการให้ความเห็นชอบ
ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๘

ถ้าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น วุฒิสภามิให้เห็นชอบด้วย
ให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม
มาตรา ๑๕๕ การจ่ายเงินแผ่นดิน จะกระทำได้ก็เฉพาะที่
ได้อนุญาตไว้ในกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย กฎหมาย
ว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายเกี่ยวกับด้วยการโอน
งบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง เว้นแต่ในกรณี
จำเป็นรึบด่วนจะจ่ายไปก่อนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีเช่นว่านี้ต้องตั้งงบประมาณ
รายจ่ายชุดใช้ไว้ในพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย หรือ
พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม หรือพระราชบัญญัติ
งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณถัดไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๖

เลขที่ ๕๖ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๕๖ บุคลากรและสภากู้แทนรายภูมิอีกน้ำจ ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕๗ ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภากู้แทนรายภูมิ สมาชิกทุกคนมีสิทธิ์ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบ เมื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๑๕๘ สมาชิกสภากู้แทนรายภูมิจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภากู้แทนรายภูมิ มีสิทธิ์เข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอกกิประท้วง เพื่อให้คณะกรรมการรัฐมนตรีแสดงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติตั้งกล่าวในวรรคหนึ่งให้ยื่นต่อประธานสภากู้แทนรายภูมิ และให้ประธานสภากู้แทนรายภูมิแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอกกิประท้วง ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะกรรมการรัฐมนตรีย่อมมีสิทธิ์ที่จะขอให้ระงับการเปิดอกกิประท้วงไปนั้น

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๐

เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๑๖๖ ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

เสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่ควรเปิดเผยแพร่ เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

ในการเปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรฐานนี้ สถาบันลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรฐาน ๔๕๘ สมาชิกสถาบันฯ เท่านั้นถูกรายภูมิ จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสถาบันฯ แต่ในรายภูมิ มีลักษณะเด่นชัดอย่างเดียว คือเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลบลบากไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปสืบสุดลง โดยมิใช่ความต้องการจะเป็นภาระให้สถาบันฯ ดำเนินการต่อไป ให้สถาบันฯ เท่านั้นถูกรับลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ การลงมติในกรณีเช่นว่านี้ มิให้กระทำในวันเดียวกับวันที่การอภิปรายสิ้นสุด นิติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสถาบันฯ

ในกรณีที่มติไม่ไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสถาบันฯ สมาชิกสถาบันฯ แต่ในรายภูมิที่เปิดอภิปรายนั้นเป็นอันหมดสิทธิที่จะเข้าชื่อเสนอญัตติข้อเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลบลบากไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือทั้งคณะอีกตลอดสมัยประชุมนั้น

มาตรา ๑๖๐ การประชุมวุฒิสภา การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ย่อมเป็นการเปิดเผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะกรรมการหรือสมาชิกของแต่ละสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภาร่วมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา หรือของทั้งสองสภาร่วมกัน แล้วแต่กรณี ร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๖๑ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร มีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือไม่ได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา คณะกรรมการนี้การที่กล่าวว่านี้ย่อมมีอำนาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแตลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำการหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่นั้นได้

เอกสารที่ที่นี้กล่าวไปในมาตรา ๑๓๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๒
ເລີ່ມ ດອນທີ ๑๖๕ ຮາຊກິຈຈານບໍລິສັດ ລ ຕຸລາຄນ ۲۵۶۷

กรรมการที่ตั้งจากผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ทึ່งหมดต้องมีจำนวนตามหรือใกล้เคียงกับอัตราส่วนของจำนวน
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละพระนครเมือง หรือกลุ่ม
พระนครเมืองที่อยู่ในสภาพผู้แทนราษฎร

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทน
ราษฎรตามมาตรา ๑๖๕ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็น^{ผู้ดำเนินดอตตราส่วนตามวาระสาม}

มาตรา ๑๖๖ การประชุมคณะกรรมการบริการ ต้องมีกรรมการบริการ
มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริการทึ່งหมด
จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๖๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๒๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับ
อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้เป็น^{อำนาจของรัฐสภาที่จะตีความและให้ถือว่าการตีความของรัฐสภา}
เป็นเด็ดขาด

ในการตีความรัฐธรรมนูญตามวาระหนึ่ง ต้องมีสมาชิก
มาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทึ່งหมดของ
ทั้งสองสภา จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๖๘ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรนี้อำนาจตรา^{ข้อบังคับ}เกี่ยวกับจรรยาบรรณของสมาชิก และข้อบังคับการ

เดือน ๔ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๗๙

ประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา
รองประธานสภาและกรรมการ วิธีการประชุม การเสนอ
และพิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติ การเสนอญัตติ การปรึกษา
การอภิปราย การลงมติ การตั้งกระหึ่มตาม การเบ็ดอภิปราย
ทั่วไป การขึ้นยั้นขอความไว้วางใจ การรักษา紀錄เบื้องและ
ความเรียนรู้อย่างกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่ง^{สืบ}
รัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๖๕ ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

(๑) การให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ตามมาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒

(๒) การปฏิญาณตนของผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
ต่อรัฐสภาตามมาตรา ๒๔

(๓) การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเที่ยรบากล่าวด้วยการสืบ
ราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๕๖๗ ตามมาตรา ๒๕

(๔) การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติตาม
มาตรา ๒๖

เดือน ก.ค ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๗๙

- (๕) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามมาตรา ๕๕
(๖) การให้ความเห็นชอบในการนัดสมัยประชุมตาม
มาตรา ๓๓
(๗) การเปิดประชุมรัฐสภาตามมาตรา ๓๗
(๘) การตีความรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๖๓
(๙) การแต่งตั้งคณะกรรมการให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของ
รัฐสภาพั่นจากตำแหน่งตามมาตรา ๖๘ และมาตรา ๑๗๓
(๑๐) การตั้งคณะกรรมการธิการตามมาตรา ๑๗๒
(๑๑) การเมื่อถวายที่ไว้ตามมาตรา ๙๕
(๑๒) การให้ความเห็นชอบในการประกาศใช้กฎหมายอัยการศึก
ตามมาตรา ๑๕๓
(๑๓) การให้ความเห็นชอบในการประกาศลงนามตาม
มาตรา ๑๕๔
(๑๔) การให้ความเห็นชอบแก่หนังสือสัญญาและสนธิ-
สัญญาตามมาตรา ๑๕๕
(๑๕) การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๙
(๑๖) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๒๙
มาตรา ๑๖๖ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้
ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรโดยอนุโลม

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๕

เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๓๗

มาตรา ๑๖๗ ภายในได้บังคับมาตรา ๒๕ มาตรา ๕๙
มาตรา ๑๖๘ วรรคสอง มาตรา ๑๗๒ วรรคสอง มาตรา ๕๙
วรรคสอง และมาตรา ๒๒๙ ใน การประชุมร่วมกันของรัฐสภา
ให้นำบทที่ใช้แก่สภากองส่องมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่เฉพาะ
การตั้งคณะกรรมการธุการสามัญและวิสามัญ กรรมการที่ดูแล
จากผู้ที่เป็นสมาชิกของแต่ละสภากองต้องมีจำนวนตามหรือใกล้
เคียงกับอัตราส่วนของจำนวนสมาชิกของแต่ละสภากอง

ส่วนที่ ๖

ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา

มาตรา ๑๖๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งผู้ตรวจเงิน
แผ่นดินของรัฐสภาตามดิจของรัฐสภา และให้ประธานรัฐสภา
เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๖๙ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาจะต้องเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิในการบัญชีหรือการคลัง และจะต้องไม่เป็น
สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมี
ตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือผู้มีตำแหน่งหรือหน้าที่
ในหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ

เดือน ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๑

หน่วยงานท้องถิ่น หรือผู้จัดการ กรรมการที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อกำไร ทั้งจะต้องไม่เป็นผู้มีลักษณะต้อง ห้ามตามที่กฎหมายบัญญัติด้วย

มาตรา ๑๙๐ ให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา มีอำนาจ หน้าที่ในการตรวจสอบการรับจ่ายเงินของแผ่นดิน และการ รับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ และรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งของท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๑๙๑ ให้ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา มีหน่วย ราชการภายนอกบังคับบัญชาเพื่อปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ตามที่ กฏหมายบัญญัติ

ข้าราชการสังกัดหน่วยราชการตามวาระหนึ่งเป็นข้าราชการ ฝ่ายรัฐสภา

มาตรา ๑๙๒ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภา จะต้องเสนอ รายงานการตรวจสอบการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินตามอำนาจ หน้าที่พร้อมทั้งข้อสังเกตต่อรัฐสภาตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ให้รัฐสภาตั้งคณะกรรมการซึ่งคณะกรรมการนั้นเพื่อพิจารณา สอบสวนรายงานของผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาตามวาระ

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๗

เดือน ก. ตุลาคม ๒๕๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ๗

หนึ่ง คณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้นประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพระครรภ์เมืองที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดมิได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของพระครรภ์เมืองที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีหนึ่งคน และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๓ ผู้ตรวจเงินแผ่นดินของรัฐสภาพื้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ดำรงตำแหน่งมาครบหนึ่งปี

(๒) ตาย

(๓) ลาออกจาก

(๔) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๕

(๕) รัฐสภามีมติให้ออก

ส่วนที่ ๓

ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา ๑๗๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๓ วรรคสอง ข้าราชการสังกัดหน่วยราชการใดจะเป็นข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ฉบับพิเศษ หน้า ๖๘

เล่ม ๕๙ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๗๕ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษและการออกจากราชการของข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๗๖ การแต่งตั้งและการให้ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ตำแหน่งเทียบเท่าปลัดกระทรวงและอธิบดีพื้นจากตำแหน่ง ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๙

คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๗๗ พระมหากษัตริย์ทรงตั้งนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอีกไม่เกินสามสิบคน ประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีอีกไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนรัฐมนตรีทั้งหมด จะต้องเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการตั้งนายกรัฐมนตรี

เดือน ก.ศ ตุลาคม ๒๕๑๗ ๑๙๔ ราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๗๙ ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจริงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๑๘๐ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำอย่างข้าราชการการเมืองมิได้

มาตรา ๑๘๑ รัฐมนตรีจะดำรงตำแหน่งหรือกระทำการใด ๆ ที่ห้ามไว้มิให้สมាជितุติสถาและสมាជิกสภาพผู้แทนรายบุคคล ดำรงหรือกระทำการตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๐๓ มิได้ เว้นแต่ตำแหน่งที่ต้องดำรงตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และจะเป็นผู้จัดการ กรรมการที่ปรึกษา ตัวแทนหรือลูกจ้างของบุคคล ห้ามหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อกำไรก็มิได้ด้วย

มาตรา ๑๘๒ รัฐมนตรีต้องแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภาตามรายการ วิธีการ และกำหนดเวลาที่กฎหมายบัญญัติ

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๙๙๒ รัฐมนตรีป้องนีสิทธิเข้าประชุม และแต่ง
ข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสถาชั่งตนมิได้
เป็นสมาชิก แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

เอกสารที่ทบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๕ ให้นำมาใช้บังคับโดย
อนุโลม

มาตรา ๙๙๓ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน
คณะรัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร

รัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาผู้แทนราษฎรในหน้าที่
ของตน และต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อสภาผู้แทนราษฎรใน
นโยบายทั่วไปของคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๙๙๔ คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน
ต้องแต่งน้อมนำยต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอความไว้วางใจ
มติให้ความไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของ
จำนวนสมาชิกที่มาประชุม

มาตรา ๙๙๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน
ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิก
วุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะเจ้า
ไปยังประธานรัฐสภา ขอให้มีการเบ็ดอกกิประยท์ไปในที่ประชุม
รัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่านี่รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปราย
ไม่ได้

มาตรา ๑๙๖ ในระหว่างการบริหารราชการแผ่นดิน
ภายหลังที่ได้รับความไว้วางใจจากสภាឡັດແທນรายภูรแล้ว ถ้ามี
พฤติกรรมที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้
สภាឡັດແທນรายภูรขึ้นชั้นความไว้วางใจอีกได้ ในกรณีเช่นว่านี้
ให้นำบทัญญ์มาตรา ๑๙๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๙๗ รัฐมนตรีทั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) สภាឡັດແທນรายภูรลงมติไม่ไว้วางใจ ตามมาตรา ๑๕๕

(๒) ไม่ได้รับความไว้วางใจตามมาตรา ๑๙๔ หรือ

มาตรา ๑๙๖

(๓) สภាឡັດແທນรายภูรสิ้นอายุ หรือมีการยุบสภាឡັດແທນ
รายภูร

(๔) คณะรัฐมนตรีลาออกจาก

(๕) ความเป็นรัฐมนตรีของนาขกรรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตาม
มาตรา ๑๙๘

คณะรัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่ง ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อ
ดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นใหม่

มาตรา ๑๙๘ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๗๙ (๑) หรือ (๒) ในกรณี
ที่รัฐมนตรีไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ (๑) (๒)
หรือ (๓) ในกรณีที่รัฐมนตรีเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
หรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๙ (๑) (๒)

(๔) หรือ (๖)

(๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

(๖) สภาผู้แทนราษฎรลงตัวไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๑๕๕

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๐

(๘) มีพระบรมราชโองการตามมาตรา ๑๘๕

ให้นำบทบัญญัติตามมาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖ มาใช้บังคับ
แก่การสั่นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๑) (๓) (๔)
หรือ (๖)

มาตรา ๑๘๕ พระมหากรุณาธิรัชต์ทรงไว้ชี้พระราชนิเวศน์
ในการให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรี ตามที่นายก
รัฐมนตรีถวายคำแนะนำ

มาตรา ๑๘๐ ในกรณีดังกล่าวที่มีความจำเป็นรึบด่วน ใน
อันจะรักษาความปลอดภัยของประเทศไทย หรือความปลอดภัย
สาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศไทยหรือ
ป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากรุณาธิรัชต์จะทรงตราพระราช
กำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓๓

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้คณะรัฐมนตรีเสนอ
พระราชกำหนดนี้ต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาโดยไม่ชักช้า ถ้าสภา^๔
ผู้แทนรายภูมิไม่อนุมติ หรือสภาผู้แทนรายภูมิอนุมติแต่ไว้ด้วยส่วน
ไม่อนุมติ และสภาผู้แทนรายภูมิยืนยันการอนุมติด้วยคะแนน
เสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด ให้พระราช
กำหนดนี้ตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไป
ในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

ถ้าสภาผู้แทนรายภูมิ และวุฒิสภากลับไม่อนุมติพระราชกำหนด
นี้ หรือถ้าวุฒิสภามิได้ออนุมติและสภาผู้แทนรายภูมิยืนยันการ
อนุมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดให้พระราชกำหนดนี้มีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติ
ต่อไป

การอนุมติหรือไม่อนุมติพระราชกำหนดให้ นายกรัฐมนตรี
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีไม่อนุมติ ให้มีผลตั้งแต่
วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การพิจารณาพระราชกำหนดของวุฒิสภาระและของสภา^๕
ผู้แทนรายภูมิ ในกรณียืนยันการอนุมติพระราชกำหนด จะต้อง^๖
ทำในโอกาสแรกที่มีการประชุมสภานี้ ๆ

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เล่ม ๔๖ ตอนที่ ๑๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๕๙ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็น ต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับด้วยการภายในอกรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วนและลับ เพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับ ดังเช่นพระราชบัญญัติได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำเสนอด้วยสภามหาชนในส่องวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๑ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ว่าซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชบัญญัติ ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕๒ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ว่าซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎหมายอักษรศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายอักษรศึก

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎหมายอักษรศึกเฉพาะแห่งเป็นการเรื้อรุ่น เจ้าน้ำที่ผู้ใหญ่ทหารย้อมกระทำได้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎหมายอักษรศึก

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

กฎอัยการศึกตามวาระกันนั้นและวรรณสอง จะมีผลใช้บังคับ
เก็นสามสิบวัน ได้ออกเป็นระยะเวลาก่อนได้ ต้องได้รับความ
เห็นชอบของรัฐสภา

ในระหว่างที่สภาพัฒนราษฎร์สันอายุ ๔ หรือสภาพัฒน
ราษฎร์ถูกยุบ ให้วุฒิสภาพำหน้ำที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบ
ตามวาระสาม

มาตรา ๑๕๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ในการประกาศสังคրามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

มติให้ความเห็นชอบของรัฐสภาพัองมีคะแนนเสียงไม่น้อย
กว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

ให้นำบัญญัติมาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดย
อนุโลม

มาตรา ๑๕๕ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพสองศึกและทำหนังสือสัญญา
อื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์กรระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือ
เขตอธิปไตยแห่งชาติ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้
การเป็นไปตามสัญญา หรือสนับสนุนพัฒนาธิรทางทหาร
ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

ฉบับพิเศษ หน้า ๗๖

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๑๖๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ
ในการพระราชทานอภัยไทย

มาตรา ๑๖๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจใน
การถอดถอนฐานันดรศักดิ์ และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๖๘ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ข้าราชการ
ฝ่ายทหาร และฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดี
และเที่ยบเท่าพนักงานตำแหน่ง

มาตรา ๑๖๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๓๕ การกำหนดคุณ
สมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อน
เงินเดือน การลงโทษ และการออกจากราชการของข้าราชการ
ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๐๐ ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือน
ประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง จะเป็นข้าราชการการเมือง
ได้

มาตรา ๒๐๑ บทกฎหมาย พระราชหัตถเลขา และพระ
บรมราชโองการได ๆ อันเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ต้องมี
รัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ เว้นแต่ที่มีบัญญัติ
ไว้เป็นอย่างอื่นในรัฐธรรมนูญนี้

ฉบับพิเศษ หน้า ๗๗

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๙ ตุลาคม ๒๕๑๓

หมวด ๙

มาตรา

มาตรา ๒๐๒ การพิจารณาพิพากษาอրรถกคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมາภัยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๒๐๓ บรรดาศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชนัญญัติ

มาตรา ๒๐๔ การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่ง หรือที่มีข้อหาฐานได้ฐานหนึ่งโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดำเนินเมื่อยุ่งตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๐๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๐๖ ผู้พิพากษาและตุลาการ มีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถกคดี ให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๒๐๗ ผู้พิพากษาและตุลาการจะเป็นข้าราชการ การเมืองมิได้

มาตรา ๒๐๙ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งและให้ผู้พิพากษาพันจากตำแหน่ง

ก่อนเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ผู้พิพากษาต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ ด้วยถ้อยคำที่คณะกรรมการตุลาการเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๒๐๘ การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพันจากตำแหน่ง จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน และวึ่งนำความกราบบังคมทูล

การเดือนตำแหน่ง การเดือนเงินเดือน และการลงโทษผู้พิพากษาในศาลยุติธรรม จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

มาตรา ๒๐๐ คณะกรรมการตุลาการประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธานกรรมการ ข้าราชการฝ่ายตุลาการเป็นกรรมการโดยตำแหน่งสามคนตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกแปดคน ซึ่งข้าราชการตุลาการเป็นผู้เลือกจากข้าราชการตุลาการสี่คน กับจากผู้รับบำเหน็จหรือบำนาญที่เคยรับราชการเป็น

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๕

เดือน ส. ๘๖ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

ผู้พิพากษามาแล้ว และต้องไม่คำรังตำแหน่งข้าราชการการเมือง ไม่เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือทนายความ อีกสักคน

ตำแหน่งของข้าราชการตุลาการ ผู้มีสิทธิได้รับเลือกเป็น กรรมการตุลาการผู้ทรงคุณวุฒิและการเลือกตั้งกรรมการตุลาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการ

มาตรา ๒๐๑ ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตาม ทักษะหมายบัญญัติ

การแต่งตั้งและการให้ตุลาการศาลทหารพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามทักษะหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๐๒ ศาลปกครองและศาลในสาขาแรงงาน สาขา กัญช์ หรือสาขาสังคม จะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชนูญัติ

การแต่งตั้งและการให้ผู้พิพากษาพ้นจากตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ของศาลตลอดจนวิธีพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น

มาตรา ๒๐๓ ในกรณีที่มีบัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ ระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลลันน์ หรือระหว่างศาลลันน์ด้วยกัน ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญเป็นผู้วินิจฉัย

ฉบับพิเศษ หน้า ๙๐

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

หมวด ๕ การปักครองท้องถิ่น

มาตรา ๒๐๔ การจัดระเบียบการปักครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งครบทั่ว ต้องเป็นไปตามหลักแห่งการปักครองตนเอง ตามเจตนาธรรมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ท้องถิ่นตามวาระคนั่ง มีอิสรภาพในการกำหนดนโยบายการปักครองท้องถิ่นของตน และมีอิสรภาพในการกำหนดภาระและการเงินแห่งท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๐๕ ท้องถิ่นได้มีกักษณะที่จะปักครองตนเองได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ย่อมมีสิทธิปักครองตนเอง

มาตรา ๒๐๖ การปักครองท้องถิ่นทุกระดับในทุกจังหวัด รวมทั้งครบทั่ว ให้มีสภาพท้องถิ่นและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย

มาตรา ๒๐๗ การเลือกตั้งสมาชิกของสภาพท้องถิ่น ให้ใช้วิธีอุปโภคเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๙

เดือน ส. ๑๐ ตอนที่ ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

การเลือกตั้งหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ หรือจะให้สภากองถิ่นเลือกตั้งจากสมาชิกของสภากองถิ่นก็ได้ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามมาตรฐาน ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนับ

หมวด ๑๐

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรฐาน ๒๐๘ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการรัฐธรรมนูญมีจำนวนเก้าคนโดยรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการตุลาการตามมาตรา ๒๐๐ เป็นผู้เลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีจำนวนฝ่ายละสามคน

ให้คณะกรรมการตุลาการเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นลำดับแรก และแจ้งผลการเลือกต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี เมื่อรัฐสภาได้เลือกแล้วให้แจ้งผลการเลือกต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อคณะรัฐมนตรีได้เลือกแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำรายชื่อผู้ได้รับเลือกทั้งหมดทราบบังคับทุก เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ฉบับพิเศษ หน้า ๙๒

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

แต่งตั้งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ให้กระทำให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตุลาการรัฐธรรมนูญคนหนึ่งเป็นประธาน

ในการนี้ที่ประธานไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ตุลาการรัฐธรรมนูญเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๒๑๕ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะเป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นใด

มาตรา ๒๒๐ ตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้รับเงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๒๒๑ บุคคลจะดำรงตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญติดต่อ กันสองครั้งไม่ได้

มาตรา ๒๒๒ ตุลาการรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) เปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

ฉบับพิเศษ หน้า ๘๓

เดือน ก.ค ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๒) ตาย

(๓) ลาออกจาก

(๔) เป็นสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

(๕) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก

มาตรา ๒๒๓ เมื่อตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญว่างลง ให้รัฐสภา คณะกรรมการรัฐธรรมนูญแต่งตั้งตุลาการที่ได้เลือก ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้พ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี เลือก ตุลาการรัฐธรรมนูญแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น

มาตรา ๒๒๔ เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินี้เข้าสู่ทูลเกล้าฯ ฯ ด้วยเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๔๙

(๖) หากสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งสองฝ่ายรวมกัน หรือสมาชิกของแต่ละสภา มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภาเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติตามวรรคหนึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้เสนอความเห็นต่อประธานรัฐสภา ประธาน

วุฒิสภा หรือประธานสภาผู้แทนราษฎร และได้แต่งตั้งให้ประธานแห่งสภานี้ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนี้ไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาในวินิจฉัย แล้วเจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบ

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติตามวาระคนี้มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญให้ส่งความเห็น เช่นว่านี้ไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาในวินิจฉัย แล้วเจ้งให้ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภा และประธานสภาผู้แทนราษฎรทราบ

ในระหว่างที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาในวินิจฉัย ให้ นายกรัฐมนตรีรับฟังการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติตามวาระคนี้ จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ถ้าคณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรีส่งร่างพระราชบัญญัตินี้คืนไปยังรัฐสภาต่อไป

มาตรา ๒๒๕ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติตามมาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ ให้ศาลรอการ

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๕

เล่ม ๕๑ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑ ตุลาคม ๒๕๑๗

พิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นว่าดังตาม
ทางการ เพื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ให้ใช้ได้ในคดี
ทั้งปวง แต่ไม่กระทบกระทั่งคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุด
แล้ว

มาตรา ๒๒๖ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญให้
ถือเป็นเด็ดขาด และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๒๗ วิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ
ให้เป็นไปตามกฎหมาย

หมวด ๑๑

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๒๘ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญจะ
กระทำได้ก็แต่โดยหลักเกณฑ์และวิธีการดังต่อไปนี้

(๑) ญัตติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะกรรมการรัฐมนตรี
หรือจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร

(๒) ญัตติข้อแก้ไขเพิ่มเติมต้องเสนอเป็นร่างรัฐธรรมนูญ
แก้ไขเพิ่มเติม และให้รัฐสภาพิจารณาเป็นสามavarะ

ฉบับพิเศษ หน้า ๙๖

เดือน ก.ศ ตอนที่ ๑๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

(๓) การออกเสียงลงทะเบียนในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการให้ใช้วิธีเรียกชื่อ และต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงทะเบียนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรื่องคำดับบมาตรา ให้อือเอาเสียงข้างมากเป็นประมานณ

(๕) เมื่อการพิจารณาหาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้สิบห้าวัน เมื่อพ้นกำหนดนี้แล้ว ให้รัฐสภาพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงทะเบียนในวาระที่สามขึ้นสุดท้ายให้ใช้วิธีเรียกชื่อและต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการลงมติด้วยเป็นไปตามที่กล่าวแล้ว ให้นำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นทูลเกล้าฯ ถวาย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม มาตรา ๒๒๕ ถ้าพระมหากษัตริย์ทรงพระราชนิรันดร์เห็นว่าร่างรัฐธรรมนูญที่นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายตามมาตรา ๒๒๘ กระทำถึงประโยชน์ได้เสียสำคัญของประเทศหรือประชาชน และทรง

พระราชด้วยเห็นสมควรให้ประชาชนได้วินิจฉัย พระมหากษัตริย์ ย้อนทรงไว้ว่าซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั่วประเทศออกเสียงเป็นประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญนั้น :

ในการให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติ จะได้มีประกาศพระบรมราชโองการภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่นำร่างรัฐธรรมนูญนั้นถูกเกล้าฯ ถวาย และให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการตามวรรคสอง ให้ตราพระราชกฤษฎีกากำหนดวันให้ประชาชนออกเสียงเป็นประชามติภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการ และวันออกเสียงประชามติท่องเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร

ในเมื่อพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรา ^๕ นี้ให้นำบทัญญติ มาตรา ๒๒๙ (๓) มาใช้บังคับ

มาตรา ๒๓๐ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถออกเสียงต่อไปได้ ๘ รายถ้วนยื่นมีสิทธิออกเสียงประชามติ

หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ฉบับพิเศษ หน้า สส

เดือน ก.พ. พ.ศ. ๑๘๖ ราชกิจจานุเบกษา ๒๗ ตุลาคม ๒๕๑

มาตรา ๒๓๑ ในการให้ประชาชนออกเสียงตามมาตรา ๒๒๕ ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาน ถ้ามีประชาชนติดেน ขอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ พระมหาชนชต์ริย์จะได้ทรงลงพระปรมาภิไธยภายในสามสิบวันนับแต่วันประกาศผลประชาชนตี และเมื่อได้ประกาศรัฐธรรมนูญนั้นในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ ถ้ามีประชาชนติดไม่เห็นขอบด้วยร่างรัฐธรรมนูญ ให้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นตกไป

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๓๒ ในวาระเริ่มแรก พระมหาชนชต์ริย์จะได้ทรง แต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ในวัน เดียวกันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๓๑

มาตรา ๒๓๓ ให้ดำเนินการเดือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๓๔ นับตั้งแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้จนถึงวันเดือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๒๓๑ ให้สภานิติบัญญัติ แห่งชาติตามธรรมนูญการปักครองราชอาณาจักร พุทธศักราช

ฉบับพิเศษ หน้า ๘๖

เดือน ก. ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ราชกิจจานุเบกษา ๓ ตุลาคม ๒๕๑๗

๒๕๑๙ ทำหน้าที่รัฐสภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และมิให้นำบทบัญญัติตามตรา ๑๐๒ และ มาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติตาม มาตรานี้

มาตรา ๒๓๕ ให้คณะกรรมการตีที่บันธิหารราชการแผ่นดินอยู่ ในวันใช้รัฐธรรมนูญ หรือคณะกรรมการตีหากจะมีขอก่อนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๒๓๓ เป็นคณะกรรมการตีบันธิหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญ และมิให้นำบทบัญญัติตามตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๘๐ มาใช้บังคับแก่การดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีตามมาตรานี้

เมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้คณะกรรมการตีตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่ง แต่ต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินงานไปจนกว่าจะตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่

มาตรา ๒๓๖ ในระหว่างที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือบทบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ นิให้นำบทบัญญัติตามตรา ๒๘ วรรคสองมาใช้บังคับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๘๐

เดือน ๕๖ ตุลาคม พ.ศ. ๑๙๔๕ ราชกิจจานุเบกษา ๗ ตุลาคม ๒๕๑๗

มาตรา ๒๓๗ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายหรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ เพื่อให้การปักกรองห้องถันเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๑๔ มาตรา ๒๑๖ และมาตรา ๒๑๗ ซึ่งต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ มิให้นำบทบัญญัติสามมาตรฐานดังกล่าวมาใช้บังคับ

มาตรา ๒๓๘ บรรดาคำสั่งซึ่งนายกรัฐมนตรีได้สั่งการโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๗ แห่งรัฐธรรมนูญการปักกรองราชอาณาจักร บุษราคัม ๒๕๐๕ ที่ยังใช้บังคับอยู่ในวันใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ก้มีผลใช้บังคับต่อไป การยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งดังกล่าวให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
แม่օนราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช
ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ